

8. PRODUKTER OCH AVFALL

Källsortering av allt avfall, antingen genom sorteringsmöjlighet inom området enligt kommunens möjliga fraktioner eller genom att medlemmarna sorterar och nyttjar närliggande sopsorteringsstation. Detta minskar den totala mängden blandat avfall vilket kan ge föreningen minskade kostnader för kommunens hämtning.

Endast hushållskemikalier med låg miljöpåverkan för disk, tvätt och rengöring får användas i föreningen. Gråvattnet ska återanvändas för bevattning av odlingarna.

Byggmaterial och färg. Medlemmarna informeras om klimatsmarta val genom information på hemsidan.

Plast. Föreningen informerar medlemmarna om nackdelarna med plastanvändning och faran med mikroplaster och undviker engångsartiklar i plast. Medlemmarna uppmanas att ta med egen kopp/mugg till gemensamma samkväm. För fiberduk, regntunnor och övriga trädgårdsartiklar rekommenderas kraftigare och mer hållbara sorter.

Mikroplast är små plastfragment, en nanometer till fem millimeter stora. Plastföremål som hamnar i naturen smulas sönder över tid och bildar mikroplaster som tas upp av grödor, djur och människor.

Scanna streckkoder med Kemikalieappen som visar om produkter innehåller farliga kemikalier. <https://www.sverigeskonsumenter.se/vara-projekt/kemikalieappen>

Vi **källsorterar** med Big Bag varje år och staden har även två stationer för mindre avfall, en vid Zinkens idrottsplats och en vid Tantogatan nedanför gångbron.

Hushållskemikalier. Jag bifogar miljögruppens häfte med förslag på olika produkter som är miljövänliga. Det blir nu hela foldern med som vi tidigare har sett delar av och som ni även nu har fått hemskickad med arrendet. Materialet som nämns på sista sidan kommer att finnas först när vi är miljödiplomerade.

Det finns naturligtvis fler miljövänliga produkter än de som vi i miljögruppen har hittat och fler tillkommer hela tiden. Ut, undersök och testa.

I foldern ”*ekomärkning*” har jag plockat ihop lite vanliga eko-märkningar och lite annat, med förklaringar om symbolerna.

Vad det gäller **byggmaterial och färg** så bifogar jag dels lite material som jag har plockat ihop och även en del från kemikalieinspektionen.

För tryckimpregnerat gäller att alla träskyddsmedel som används är godkända av Kemikalieinspektionen i enlighet med EU:s Biocid-förordning.

Urlakningen av koppar från tryckimpregnerat virke är mycket begränsad, cirka 5–15 procent under en livstid på mellan 20 till 40 år, enligt Nordiska Träskyddsrådet (NTR).

En impregnerad trallbräda i NTR AB-klassen och i dimensionen 28 x 120 millimeter och ca 4 meter lång, innehåller ungefär sex gram koppar. Det är mindre än ett kopparmynt.

Faktabladet ”Information om impregnerat virke” finns att hämta på Kemikalieinspektionens hemsida för den som vill veta mer.

De vattenburna färger som produceras idag är inte så miljövänliga eller hälsosamma som många tror. Läs mer i den bifogade foldern ”**Färg**”.

Den enda miljövänliga färgen idag är kalkfärg, men den används bara på husgrunder.

Näst bäst är slamfärg. Färgen anses som lågt miljöbelastande. Innehåller färgen koppar eller järnvitriol så skadas vattenlevande organismer. Kan innehålla lite bly.

Trea är linoljefärg med terpentin. Den är giftigast tills lösningsmedlet har dunstat. Den kan sedan också avge lite aldehyd de första dagarna, men det ligger under gränsvärdet. Linolja och terpentin bryts ner av naturen, men eftersom färgpigmenten kan innehålla giftiga tungmetaller så anses färgen vara miljöfarlig. Ska man försöka vara giftfri så väljer man kulörer med pigment av lera eller jord och linoljefärg utan tillsatt sickativ.

Efter det kommer sen alla andra färger...

Bifogar också ”*Rengöring av penslar*” som berättar hur man kan göra med penslar som är fulla med färg. Har man en billig pensel så kan man ju låta den torka innan den lämnas till miljöstation. Fast det är ju förstås också ett himla slöseri med plast eftersom de ofta är gjorda av syntetiskt material.

Mikroplaster:

Den största faran för mikroplaster i föreningen kommer, förutom från färg som innehåller peroleumprodukter (plast), från plastsäckar, plastfolie, markdukar och odlingsväv.

Plastsäckar/påsar som används och transporteras bort direkt utgör inte någon större fara. Låter man däremot säckarna stå kvar väldigt länge tills de börjar brytas ner blir saken värre. Det spelar heller inte så stor roll om de är gjorda i plast eller något annat snarlikt material eftersom de är så hårt processade så att nästan allt räknas som plast. Exempelvis är de miljövänliga kompostpåsar inte nedbrytbara i en vanlig trädgårds- eller varmkompost, utan räknas som nedbrytbara först i en industrikompost som kommer upp i väldigt höga temperaturer under lång tid.

Fiberduk är bra för att hålla kvar ett bra mikroklimat som höjer fukt- och temperaturnivåerna. Duken gör också att man kan börja odla tidigare på säsongen och längre in på hösten. De skyddar även mot en del ohyra och skadedjur.

Många av dukarna som säljs i handeln är tyvärr så tunna att de inte håller en säsong. När de blåser eller skaver sönder, så frigörs mycket mikroplast. De lanseras ofta som superlätta och väger runt 17g/kvm.

Man bör därför istället försöka att inhandla dukar som är så kraftiga att de håller i flera säsonger eller åtminstone hela säsongen. Det är dukar med en gramvikt på minst 22g/kvm. De på 30g/kvm och uppåt kan bli lite tjocka, men är naturligtvis ofta tåligare och håller värmen bättre. Alla fiberdukar bör vara UV-stabila.

Det finns också något som heter Täckväv/kålnät Micromesh som är en blandning mellan fiberduk och insektsnät. Nätet låter luft passera, det går att vattna igenom och håller ohyrans borta. Det håller dock temperaturen något sämre än fiberduk. Materialet anses vara tåligt och fransar inte.

Polypropen/polypropylen (PP) är plasten som används i fiberduk och den anses inte miljögiftig, men är dukarna tunna så belastar de snabbt miljön med mikroplaster.

Plasten används även i markduk/markväv som är tätvävda. De tillåter vatten, luft och näring att passera. De är tyvärr ofta inte slittåliga och man bör därför inte gå så mycket på dem.

Tunna markdukar/vävar fyller inte heller riktigt den ljusblockerande funktionen som de ska. Håll upp duken mot ljuset - släpper den igenom ljus så får man lägga flera lager. Då kan kostnaden bli minst lika stor som att köpa en tjockare, hållbarare duk. En duk ska ligga kvar i flera år och utsätts då för UV-strålning som brukar bryta ner de tunnare plastdukarna rätt snabbt. Har duken börjat reva och brytas upp, bör den bytas.

När det gäller markdukar/vävar pratar man ofta i vikter på minst 50g/kvm och uppåt. Ju tyngre duk desto tjockare och oftast mer hållbarare.

Det har även lanserats en markduk/odlingsduk som är fri från plast och gjord i CTMP-material (en slags pappersmassa) som är biologiskt nedbrytbar.

Tyvärr genererar tillverkningen hög elförbrukning och höga utsläppsnivåer i vatten.

Det framgår ej heller hur lång hållbarhet duken har. Vid nedbrytningen kan man också räkna med att en hel del näringsämnen i jorden förbrukas, eftersom det handlar om processat trä.

Tänker man använda plast i en odlingstunnel eller växthus bör man använda EVA-plast (Etenvinylacetat) som anses som miljövänlig. Plasten är mycket mjuk och tålig.

Det man absolut inte ska använda är blå eller genomskinlig byggplast. Den är inte UV-beständig och innehåller skadliga ämnen som tungmetaller, antimögel- och flamskyddsmedel. Byggplasten är gjord för att användas inomhus, inne i en vägg, utan kontakt med sol eller grödor.

PVC-plast (Vinyl) innehåller mycket tungmetaller och tillverkas under mycket miljökrävande processer. Plasten släpper också under brukningsskedet ifrån sig väldigt mycket allergi-framkallande och hormonstörande kemikalier.

Enkel PE/Polyeten är inte tillräckligt stark eller hållbar för att användas i växthus.

Plasten kan också säljas som armerad plastduk, som tyvärr kanske bara håller i högst ett år.

Är den formsydd för ett mini-växthus har plastens hållbara egenskaper försvagats i sömmarna. Plasten används ibland även i kålnät och fågelnät som är mjuka.

Väljer man ett nät för att hålla fåglarna borta så bör man ta ett som är lite styvt, så att fåglarna inte fastnar i det. UV beständig HDPP (High Density Polypropen) är både styvare och hållbarare.

Ibland används plaster i olika kombinationer för att göra dem sega, tåliga, temperatur- och UV-beständiga. Kontrollera vilka plaster som har använts och hur miljövänliga de är.

En del plaster är inte lämpade för att användas i odling.

Miljöpåverkan?

Vad det gäller plastpåsar så har de tjockare kassarna/påsarna längre livslängd än de tunna, men de tunna har mindre materialåtgång. Ju längre man kan återanvända en plastpåse, desto mindre miljöpåverkan har den. Papperspåsar (inte kassar) har ofta kort livslängd, men kräver en del tillverkningsprocess, så de kanske inte är bättre. Syntetiska kassar behöver ha en lång livslängd för att kompensera materialåtgång och tillverkningsprocess.

Tunnor och kannor av plast som är nyare än från 1970- eller 1980-talen är ofta OK. Det gäller också vattenslangar.

Har man en slang som är sen 1970-talet ska man slänga den eftersom den oftast är av PVC och då innehålla farliga tillsatser. Dagens PVC är mindre farligt.

Låt inte vattenslangar ligga ute i solen. Vattnet som värms upp blir otjänligt eftersom varm plast alltid släpper kemikalier. Ta för vana att tömma slangen eller spola tills vattnet åter är kallt innan ni dricker det.

Lästips:

Generaldirektören för Kemikalieinspektionen Ethel Forsberg, har efter avslutad tjänstgöring skrivit boken ”Makt Plast Gift & Våra barn”. Boken belyser marknadens, myndigheternas och politikernas maktspel tillsammans med plast- och kemikalieindustrin.

Vi är alla industrins försökskaniner och nya kemikalier tas fram var tredje sekund. Giftiga ämnen finns i allt från plastleksaker till hemelektronik och barnen påverkas mest.

Boken är en handbok i kemikalier och har råd och checklistor om hur kemikalier omkring oss kan hanteras.

ISBN: 978-91-978142-0-1

Mer om plaster på: <https://m.naturskyddsforeningen.se/info-om-plast>